

LIVIA ARDELEAN¹, ROMÂNIA

Cuvinte cheie: limba română, limba maghiară, secolul al XVIII-lea, urbariu, iogabi, jeleri

Limba română vorbită în Maramureș în secolul al XVIII - lea

Rezumat

Unele din primele monumente de limba română populară au fost consemnate de documente în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o dată cu întocmirea Urbariilor bilingve, concomitent în maghiară și română. În Maramureș, ele au avut loc în deceniul al VIII - lea, acestea fiind considerate drept primele documente de acest gen. Aceste acte au fost întocmite de către Curtea de la Viena, care intenționa să reglementeze relațiile urbariale și chiar să impună nobilimea la plata dărilor către Fisc.

Una din aceste reglementări urbariale ce au avut loc în comitatul Maramureș se referă la satul Botiza, de pe Iza, care era unul din puținele sate tipic iobăgești din Maramureș, în care în secolul al XVIII-lea erau înregistrați 2 mari stăpâni de pământ, situația acestui sat fiind asemănătoare cu cea din satele de iobagi din Ardeal. În această lucrare prezentăm câteva din obligațiile iobagilor, așa cum rezultă din urbarii, dar și o viziune asupra limbii române, deja structurată în acel moment.

¹ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, România;

Key words: Romanian language, Hungarian language, 18th century, bondsmen, freeholders (yeomen)

The Romanian Language Spoken in Maramureş During the 18th Century

Summary

Some of the first monuments of the Romanian language had been recorded in the second half of the 18th century, simultaneously with the drawing up of the Hungarian-Romanian bilingual real estate registers known as “Urbarium” In Maramureş, they appeared in the eighteen eighties, being considered the first documents of this sort. They had been commissioned by the Vienna Court that intended to regulate the property relationships and even impose that the nobility pay taxes to the treasury.

One of these regulations from Maramures county referred to Botiza village, on the Iza river, that was one of the typical bondsmen villages in Maramureş, where there were two important landowners in the 18th century, the situation of this village resembling the other bondsmen villages from Ardeal. The present paper presents some of the bondsmen’s obligations, as they result from these documents but also a vision of the Romanian language already structured at that moment.

Limba română vorbită în Maramureș în secolul al XVIII - lea

Unele din primele monumente de limba română populară au fost consemnate de documente în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o dată cu întocmirea Urbariilor bilingve, concomitent în maghiară și română. În Maramureș, ele au avut loc în deceniul al VIII - lea, în timp ce în Hunedoara au avut loc un deceniu mai târziu, acestea fiind considerate drept primele documente de acest gen². Aceste acte au fost întocmite de către Curtea de la Viena, care intenționa să reglementeze relațiile urbariale și chiar să impună nobilimea la plata dărilor către Fisc. După moartea lui Iosif al II-lea aceste acte, împreună cu mai multe acte și hărți legate de măsurătorile topografice jozefine, au fost distruse în multe cazuri de către nobili, care nu erau de acord cu propunerile Curții, reglementările urbariale amânându-se până după anul 1820. Analizând cele 9 întrebări din secolul al XVIII-lea se poate constata că ele au fost identice cu cele din 1820³.

Una din aceste reglementări urbariale ce au avut loc în comitatul Maramureș se referă la satul Botiza, de pe Iza, unul din puținele sate tipic iobăgești din Maramureș, în care în secolul al XVIII-lea erau înregistrați 2 mari stăpâni de pământ, situația acestui sat fiind una asemănătoare cu cea din satele de iobagi din Ardeal. Plecând de aici avem posibilitatea prezentării câtorva din obligațiile iobagilor, dar și o perspectivă asupra limbii române deja formate. La 7 iunie 1771, în prezența conscriptorilor urbariali din comitatul Maramureș, Ladislau Rednik de Giulești, Ionaș Dunca de Șieu, jurat asesor și adjunct al conscriptorului Lasdislau Rednik, s-au prezentat judele Buhán Tóder, juratul asesor Brumár Szimion din Botiza, precum și jurații din partea celui mai mare stăpân de pământ din sat, Josef Patay, Dolka Stefán, Bumbul Toger, Poienár Petrás, Dáncs Nikora, Mos Virtolomey, Poienár Jonás. A avut loc întâlnirea reprezentanților satului și a celor 2 stăpâni. Cu toții au depus, conform legilor țării și a obiceiului, jurământul de credință și au prezentat situația satului, în limba română, adevărind veridicitatea celor declarate prin punerea semnului crucii (se pare că niciunul dintre cei menționați nu știa să scrie). Mărturia reprezentanților satului a fost luată de Ionaș Dunca, iar conscriptorul Ladislau Rednic a întărit-o prin aplicarea sigiliului inelar în ceară roșie.⁴ La fel s-a întâmplat în toate satele românești. Din aceste prime Conscrieri se poate remarca faptul că limba română și dialectul specific locului erau deja formate.

Scrisul era unul curat, se remarcă influența limbii maghiare, mai ales în folosirea termenilor pentru care limba română nu avea sinonime, precum și adaptarea scrisului la regulile de scriere în limba maghiară, folosindu-se K=c, a=á, e=é, sz=s, és=și, Contractus, Urbarium, szokas=obicei, hzsne=foloase, gazde=familie de iobagi (utilizat cu acest sens în secolul XVIII), biruitoriu unei case=cap de familie ce avea o casă, biruie=posedă, deține, feldere de a Posumului=feldere, câble de Pojon, unitate de măsură specifică, noae= nona, a 9-a parte din produse, obligație iobăgească, Vármege=comitat, csinszturj=cincizecimea?, sindile=șindrile, Vármege Szabolcsuluj=comitatul Szabolcs, álkezáj din gure= a-l chema verbal, Gázde ej mai bune=iobag de condiția cea mai bună, cu un număr mai mare de boi, pământuri o parte ej máy bune, o parte ej de mijlok, o parte ej may szlábe, adică cele 3 categorii de pământuri, de clasa I, a II-a, a III-a, Beneficiururile=veniturile, dobânzile, pe számá marhelor= pentru vite, Jobádsisz de mosie száu ba= sunt iobagi de moșie, ereditari sau nu?, Ape de adepátul márhelor si de ált szusig- ape pentru adăpatul vitelor și pentru alte

² Liviu Botezan, Roland Schilling, *Conscripții urbariale hunedorene în anul 1785*, I, în Sargeția, Acta Musei Devensis, VII, 1970, și *Conscripții urbariale hunedorene în anul 1785*, II, în Sargeția, Acta Musei Devensis, VIII, 1971

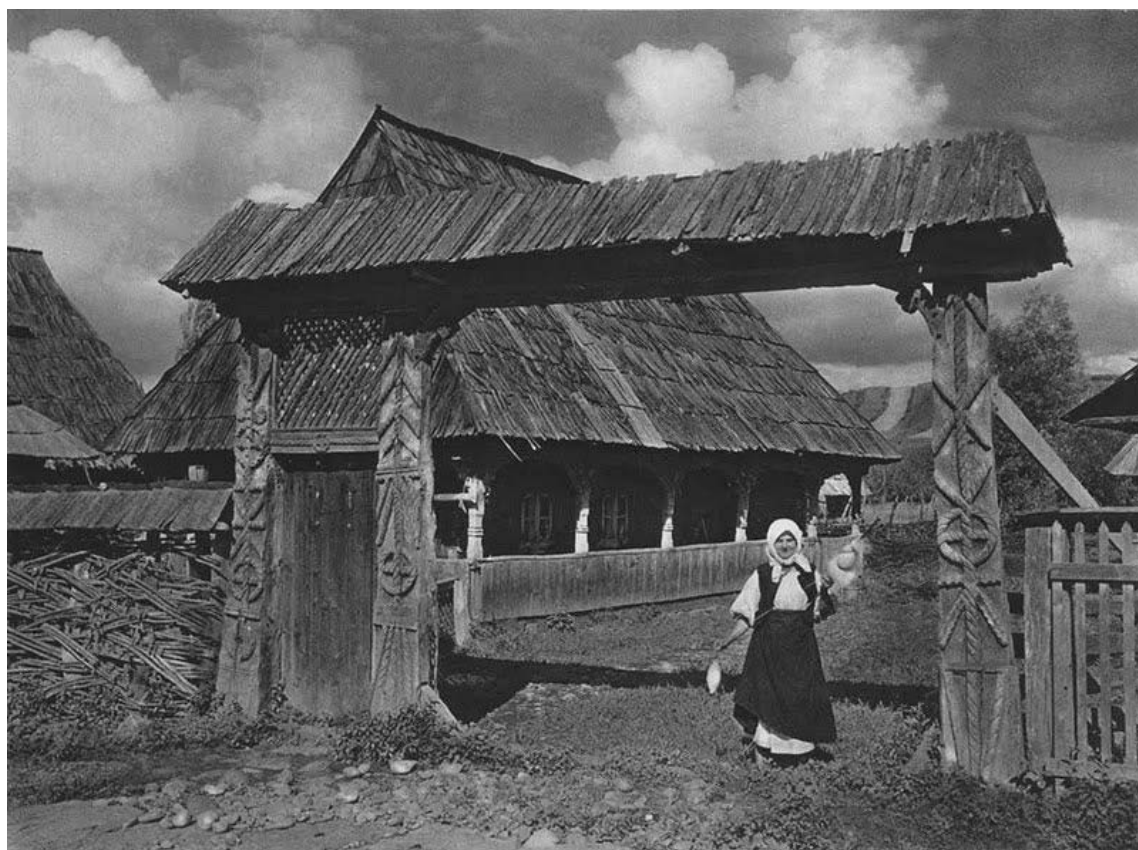
³ Liviu Botezan, Roland Schilling, *Conscripții urbariale hunedorene în anul 1785*, I, în Sargeția, Acta Musei Devensis, VII, 1970, pag. 121-122

⁴ Serviciul Județean Maramureș al Arhivelor Naționale, fond Prefectura județului Maramureș, pachet VII, nr. 44, Actele Conscrierii urbariale ale localității Botiza din 1771;

nevoi, lemne de foc și de construcții, Zsir = ghindă, piaczul Szigetului = târgul, piața din Sighet, Maleficiumurile-dezavantaje, au szuknit = oameni duketory = iobagi imigrați aici, jeleri nelegați de un domn de pământ, mărileși = monede în valoare de 17 creițari, cu chipul Mariei Terezia, Zvoară = grădină, livadă, teren din jurul casei

Maria Terezia, împărăteasa Austriei, în timpul domniei acesteia s-au desfășurat actele legate de reglementările urbariale din 1771, Portret de Martin von Meytens, https://en.wikipedia.org/wiki/Maria_Theresa

Rumänien, Landschaft, Bauten, Volksleben, (România, Peisaj, construcții, viața poporului), Album de fotografii întocmit de fotograful german Kurt Hielscher la dispoziția regelui Carol al II-lea și publicat la Leipzig în 1938, cu un Cuvânt înainte de Octavian Goga

Întrebările Urbariului⁵ (redăm modul de scriere din sec. al XVIII - lea)

1) Are szátul aceszta Urbárium? Adgeke supt csesze lukreedze de áre in tse typ, de kite vreme szau incseput?

Are satul acesta Urbariu? Adică ce se lucrează, de are, în ce chip, de câtă vreme s-au început?

2) De náre Urbarium, agyeke supt Iobadsy a lor datorie de szlusbe linge Contractus es szlusba lor Jobádsi, si Zsélerii, kite vreme de atuncse, de kite vreme de kind szau incseput Contractus, szau au luát aczel szokás, aczel szát ku Domnyi pemintuluj doare nu kumva acsesyt Urbarium, szau Szlusba de akmu, szau mainainte fekutul Contractusuluj au foszt si álte, de au foszt kumau foszt, in cse kip, kind száu incseput acseszt karey akmu szluzseszk szlusbe?

De n-are Urbariu, adică supt iobagii și jelerii, a lor datorie de slujbe lângă Contractus și slujba lor iobagii și jelerii câtă vreme de atunce, de câtă vreme de când s-au început Contractușul sau au luat locul acel socaș (obicei), acel sat cu Domnul pământului doară nu cumva acest Urbarium sau slujba de amu sau mai nainte făcutul Contractușului au fost și alte, de au fost cum au fost, în ce chip, când s-au început acest care-i amu, slujesc slujbe?

De n-are Urbariu, adică sub ce (înțelegere) (își făceau) datoria de slujbe și slujba lor iobagii și jelerii lângă Contractus; câtă vreme (a trecut de atunci), de câtă vreme s-a început Contractușul sau au luat locul acel obicei (socaș); acel sat cu Domnul pământului doară nu cumva numai acest Urbarium (are) sau slujba de amu sau înainte de făcutul Contractușului au fost și alte; de au fost cum au fost, în ce chip, când s-au început acesta care-i amu, slujesc slujbe?

3) Unde nusz Urbáriumurj incse eszte szlujba Iobadsilor, si a Zselerilor, ku csesz dátörj jey karey akmu, in obicsay száu szokás, kind si in tse kip szau adusz acsaszte szlusbe száu dáre?

Unde nu-s Urbariumuri, în ce ieste slujba jobagilor și a jelerilor, cu ce-s datori ei, care-i acmu în obicei sau sokaș, când și în ce chip s-au adus aceaste slujbe sau dări?

Unde nu-s Urbariumuri, în ce constă slujba (obligația în muncă) a iobagilor și a jelerilor, cu ce-s datori ei, care-i amu în obicei sau socaș, când și în ce chip s-au adus aceste slujbe sau dări?

4) Cse hazsne poáte luá szátului, szau hotáruluj acsezstuja száu impotrive cze págube, sze prilezsestye, si sze adhudse, pe dinsy száu hotárul acseszta?

Ce hazne (foloase) poate lua satului sau hotarului acestuia sau împotriva ce pagube se prilejuiește și se aduce pe dinșii sau hotarul acesta?

5) Kite Pemintye aratoáre, száu Rituri are o Gázde kárey deplin birujtory unyi Kásze, si kite feldere de a Pojumuluj poate szemina intrun pemint de acele? In Rit száu pemint kozitory poáte face si Otáve?

Câte peminte arătoare sau rături are o gazdă care-i deplin biruitoriu unui casă și câte feldere de a Pojonului (măsura de Pojon) poate semăna într-un pământ de acele? În rât sau pământ cositor poate face și otavă?

Câte peminte arătoare sau rături are un iobag ce avea o gospodărie întreagă și câte câble (feldere) de Pojon poate semăna într-un pământ de acele? În rât sau pemint cositor poate face și otavă?

6) Kitye dzile de lukru, si cse fel de lukru o gázde au lukrát si ku kicz Boy? Si kind au mersz au au vinit dela lukru numeratuszáu, si acele dzile in száme au bá?

Câte zile de lucru și ce fel de lucru au lucrat o gazdă și cu câți boi? Și când au mers au au vinit de la lucru număratu-s-au și acele zile în samă au ba? (se pune întrebarea dacă zilele de drum erau socotite și ele ca zile de lucru)?

7) Dáu Jobádsy, száu Lekuitori Domnuj pemintuluj a noáe de dáu din cse fely de szemineture,

⁵ David Prodan, *Iobăgia în Transilvania în sec. XVII*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, vol. I, Supușii este principala lucrare ce analizează relațiile feudale din Transilvania și Parțium, inclusiv din Maramureș

száu Roáde? Si de kite vreme si jeszte intajásztá Vármege si la alcz Domny a Pemintuluj acsesyta obicsey, fere de acseszte szubt alt prilezs czáu dát un Jobáds, de un An Domnylor anume au din Bány au din alte cséva derj, száu csinszturj din cse au facut?

Dau iobagii sau locuitorii Domnului pemintului a noua (nona); de dau din ce fel de seminătură sau roade? Și de câtă vreme și iaste și înt-aiasta varmege (în acest comitat) și la alți Domni ai Pemintului acesta obicei, fără de aceste supt alt prilej ce-au dat un iobag, de un an Domnilor, anume au din bani, au din alteceva deri, sau cincturi din ce au dat? Dau iobagii sau locuitorii nona domnului de pământ? de dau, din ce fel de seminătură sau roade? Și de câtă vreme? Și este și în aiastă varmeghie (în acest comitat) și la alți domni de pământ acest obicei fără de aceste, sub alt prilej ce-au dat un iobag, pe un an domnilor, anume sau din bani sau dări din altceva, sau cincturi din ce au făcut?

8) Kite pusztje szint in szátul acseszta, si de kite vreme de cse száu pusztiját, si acsele lokurj ku toate kite sye die linge yelye czine lye birujestye?

Câte puste sânt în satul acesta și de câtă vreme de ce s-au pustiat și acele locuri cu toate câte și de lânge Velye cine le biruiește?

Câte locuri pustii sunt în satul acesta și de câtă vreme s-au pustii și acele locuri cu toate câte, și de lângă vale cine le folosește?

9) Lekuitory szátuluj acsesztuja Jobádsisz de mosie száu ba?

Locuitorii satului acestuia iobagi de moșie au ba?

Sunt locuitorii satului acestuia iobagi de moșie sau nu? (în Hunedoara sunt numiți iobagi de uric)

Urmează răspunsurile (în limba maghiară și română)

Ad 1 um. La întrebarea 1. Intraceszta szát náu foszt nici un Urbarium, nice deszpre parte unuj Domn.

Într-acest sat n-au fost nici un Urbariu, nici despre parte unui Domn. (în acest sat n-a fost nici un Urbariu, din partea niciunui Domn de pământ).

Spre deosebire în Hunedoara răspunsul era până acuma în locul nost n-o fost Urbarium.

Ad 2.um. la întrebarea 2. Intrácesztá Szát náu foszt nice un Contractus intre Domny și intre Jobáds.

Într-acest sat n-a fost nici un Contract între Domni și între iobagi.

În Hunedoara răspunsul era Nice Contractus, nice legătuială dispe rându slujbii n-am avut.

Ad 3.um. La întrebarea 3. A Grofului a luj Teleky László Jobáds de 27. de ány de kind au kedzut in mina Grofuluju Lukrul de án kare Gázde ej mai bune el pléteste ku el zetse miji de sindile kare gazde ey máy szlábe ku septe miyu Iárey Zsléleri ku doáe miy el pletesytk fere de al kezáj.

A Domnuluj aluj Patay Josef Jobáds si Zsélerj Lukru szte ku pálmele, ku Boy, áse si ku álte déry, anume a Jobadsilor karele are kite pátru boy in tete szeptemina lukre kite odzy, kárele áre kite doy boy, in tete szeptemina doáe dzile, asse si csey fere Boy kite doae dyile in toate szeptemina peszáma Domnászke, ku minkare lor Jobádsi si Zseleri.

Fere de acsásztá tett Jobádsul / sed in Vármege Szabolcsuluj/ pe vreme kosyiri mere a koszi unge ku merszul, akolo si vinitul plinisztk tsincs szeptemini ku minkare Domnulszeu.

Szokásul acsesztá pot fi 14 ány de kind au vinit in Lontru, dye kind au kedzut in mina á Domnuluj Patay Josef.

Zdéleri linge álkezáj din gure, in tete szeptemina kite o dzi lukre kárey esz ku boy, ku boy plinesyte karey náu boy ku pálmele.

Iobagii grofului Teleki László, de 27 de ani de când au căzut în mâna grofului prestează lucru de an, (slujbe anuale), astfel, o gazdă bună pregătea 10000 șindrile, o gazdă mai slabă cu 7000 șindrile, iar jelerii îl plătesc cu 2000 de șindrile, fără a-l chezăi.

Iobagii și jelerii Domnului Patay stă cu palmele, cu boii, așe și cu alte dări, și anume iobagii care au câte 4 boi în tăță săptămâna lucră câte 1 zi, carele are câte 2 boi, în tăță săptămâna două zile, așe și cei fără boi, câte 2 zile în tăță săptămâna pe sama Domnească, cu mâncarea lor (și) iobagii și jelerii. Socașul acesta (obiceiul acesta) pot fi 14 ani de când au vinit în lontru, (de când a fost introdus), de când au căzut în mâna Domnului Patay Josef.

Jelerii, lângă (în afară de) a-l chezui (a-l chema) din gură, în tăță săptămâna plinește câte 1 zi lucru, care îs cu boii cu boii plinește, care n-au boi, cu palmele.

Ad 4.um. La întrebarea 4. Beneficiururile szátului acsesztuje szunt acseszte

1.o. Primul. Pemintele aretoáre, in perczindule in trey percz, o parte ej máy bune, o parte ej de mijlok, o parte ej may szlábe.

2.o. A doua. Lok de koszit áre desztul szátul acseszta, pe számá marhelor pot fácsse fân bun intramy Lokurj ungye ku oile gunojesz k si otáve pot koszi.

3.o. A treia. Lok de peszkut marhele au desztul si Járbe pe száma marhelor sze fácsse bune.

4.o. A patra. Ape de adepátul márhelors si de ált szusig au desztule, in szat, si pe linge szát.

5.o. A cincea. Lemne de Fok si de nemeszturi áu desztule, si nu depárte in hotár, si keráre de a le áducse inke nuj re,áse si brád avind in hotár gy in ingeduinnza Domnylor fák sindile, kárele pe bány éi pot dá.

6.o. Pedure de fág au desztule dáre pintru frigul de puczine orj fácsse Zsir.

7.o. Nicse dintul Fely de roáde pine akmu nau dat adzetsese.

8.o. Lok de kurety si de legume au pe szama lor desztul.

9.o. Morj avind doae in szát pe számá lor lisz desztule.

Veniturile satului acestuia sunt aceste:

Primul. Peminturile arátoare împárřindu-le în 3 perři, o parte ei mai bune, o parte ei de mijloc, o parte ei mai slabe. (Pámánturile arátoare era de 3 categorii).

A doua. Loc de cosit are destul satul acesta, pe sama marhălor pot face fân bun, într-acele locuri unde gunoiește cu oile și otavă pot cosi.

A treia. Loc de páscut marhăle au destul și iarbă pe sama marhălor se face bună.

A patra. Apă de adăpatul marhălor și de alt șușig (alte nevoi) au destule în sat și pe lângă sat.

A cincea. Lemne de foc și de constructive au destule și nu departe de hotar, și cărare de a le aduce nu-i rea (drumul de transport al lemnului nu-i rău), așe și brad având în hotar, din îngăduința Domnilor fac șindrile, care pe bani ei le pot da.

A șasea. Pădure de fag au destule, dară pintru frig (datorită frigului) de puține ori face jir (ghindă pentru porci).

A șaptea. Nici dintr-un fel de roade până acmu n-au dat acele.

A opta. Loc de curechi și de legume pe sama lor au destul.

A noua. Mori având două în sat, pe sama lor li-s destule.

Maleficiururile szatului acszetuje szunt aczeste. 1o. Cse áre áve de vindut, fiind piaczul Szigetului depárte ku anevoje lepot vinge.

Dezavantajele satului acestuia sunt aceste. Ce ar avea de vândut, fiind piațul Sighetului (târgul de la Sighet) departe, cu anevoie le pot vinde.

Ad 5.tum. La întrebarea 5. Pintru Kit intracseszta Szát Zvorele kászelors pine ákmu in szokás náu foszt bun ke din tráge, dsumetáte száu a pátrá parte din kit sze szteje, áu máy ku de adinszuluj Gázde plin kite fálcse de pemint, si Riturj sze ájbe nu stiu. Dáre intro Fálcse de pemint kárej in aszokás aicse szint Patru fertálye de pemint, si intro Fálcse Griu de primeváre Doáe meszuri de a Posomuluj jares Orcsz sesze mersz de a Posomuluj au szuknit a szemina. Iáres áicse mai ku de a dinsz numáy Orsz szamine.

Pemintele dupe Zvore tott deauna Szetetoáre le birujesz k.

La întrebarea 5. Pentru cât întracest sat zvorele (grădini, livezi, pámántul de lângă casă) până acmu în socaș (obicei) n-au fost bun ce să trage (se plătește), jumătate sau a patra parte din cât să steie, sau de a dânsului gazdă (iobagi, capi defamilie) câte fálci de pámánt și râturi să aibă nu stiu. Dară

într-o falcă de pământ care-i în socaș (obicei) aice sunt patru fărtaie de pământ și într-o falcă grâu de primăvară, două măsuri de a Pojomului (câble de Pojon), iar orz șase măși de a Posomului (6 măși de Pojon), au sucnit (reușit) a semăna. Iarăși aice mai cu de a dâșii numai orz samână.

Ad 6 tum. La întrebarea 6. Intra ál treile punctum fiind desztul puszte á vede akeruje Domn, a Jobáds si Zséler, kit lukrádze.

La întrebarea a 6-a. În puncul trei, fiind destule puste, a se vede a cărui domn iobagii și jelerii cât lucrează.

Iáres in tet Anul Tomná merg in Vármege Szathmáriuluj kite ku doy Boy a aducse vin ácze Domnyesty, in káre keráre kinduj Drum bun, kite o szeptemine, jares kinduj reu Drumul kite Doáe, Trey szeptemin Zebeveszk. Si tet Jobádsul jernádze kite o márhe máre, au sesze septye kápre au pleteszk jernatekul ku sesze meries.

Iarăși în tăt anul, toamna merg în varmeghia Sătmarului (în comitatul Satu Mare) câte cu 2 boi a aduce vin ace domnești, în care cărare cându-i drum bun câte o săptămână , iară-i când îi rău drumul câte două, trei săptămâni zăbovesc. Și tăt iobagul iernează cite o marhă mare sau șesă șapte capre sau plătesc iernatul cu 6 mărieși.

La întrebarea 7. A Domnuluj Patay Josef Jobásy dáu nu a noa, cse a dzetse dyn oy si dyin kápre.

La într. a 7- a. Iobagii domnului Patay Josef dáu a noua (nona, a noua parte) din oi și din capre.

Adse tett Jobádsul de kite o peturnitye, kite un szák, kite o fune, kite un font de resine, si kite o Geine in tett Anul.

Adecă tăt iobagul dă în tăt anul câte o potârniche, câte un sac, câte o funie, câte un font de rășină și câte o găină.

Linge acsászta tet Jobádsul jernádze unyj kite opt pekuin áu opt kápre, unyi kite septe marj si unámike, au jernatekul el pletesztk ku doáe miyi de sindilye.

Pe lângă aceasta tăt iobagul iernează unul câte 8 oi sau 8 capre, unul câte șapte mari și unul mic sau iernatul îl plătește cu două mii de șindrile.

Járes Jobadzi tsele tork kite doáe száu trey liny, si kite un daráb de tort de kinepe din kinepa Domnászke si kite odzy chesz áse Toamna deszfáke meláy indoe száu Trey szery in Kurtye száu si mai multe vreme si de mere szára el vine a doádzy.

Iarăși iobagii ce le torc câte două sau trei lâni și câte un darab de tort de cânepă din cânepa domnească și câte 1 zi toamna desfacă mălai în două sau trei seri în curte sau și mai multe și de mere sara el vine a doua zi.

Ad 8. um. La întrebarea 8. Intracsesztá Szát sze afle puszte pátru, dáre kind si kum száu pusztiját nu stiu, intrukit ke áse láu apukat, káre pusztye ku lokurile din kimp oszame de Jobáds le birujesztk din ingeduincza Domnylor.

La întrebarea 8. Într-acest sat se află 4 puste, dar când și cum s-au pustiat nu știu, întrucăt ei așe le-au apucat, care puste, împreună cu locurile din câmp o samă de iobagi le biruiesc cu îngăduința Domnilor.

Ad 9. um. La întrebarea 9. Lekuitori szátuluj acsesztuje nusz numay jobáds de mosie cse si oameni duketory.

La întrebarea 9. Locuitorii satului acestuia nu-s numai iobagi de moșie, ci și oameni ducători.

Concluzionând, analizând Conscriptiile urbariale întocmite în Maramureș în secolul al XVIII-lea, începând din 1771, în afara obligațiilor pe care iobagii le aveau față de stăpânii de pământ, aceste Urbarii ne oferă și informații deosebite în legătură cu limba română vorbită la nivelul satelor maramureșene, o limbă deja formată și bine articulată. Avea și elemente străine, preluate mai ales din limba maghiară, mai ales pentru termenii legați de acte, care au intrat în limbă, unde o parte din ele s-au menținut până azi (marhă, haznă, gazdă, jir, puste, zvore etc.)⁶

⁶ Vezi Dorin Ștef, *Dicționar de regionalisme și arhaisme din Maramureș*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2015